

2017 m. balandžio 1 d. Lietuvoje veikė 72 kredito unijos, vienijusios 162,8 tūkst. narių (2017 m. kovo mėn. atšaukta Pajūrio kredito unijos licencija). Šiuo metu šalyje veikia 71 kredito unija, nes balandžio mėn. bankroto byla iškelta kredito unijai „Žemaitijos išdas“.

Kaip minėta ankstesnėse apžvalgose, vadovaudamasi priimtais kredito unijų sektoriaus reformą įgyvendinamaisiais įstatymais, kredito unijos rengiasi sisteminei pertvarkai. Kredito unijų visuotiniuose narių susirinkimuose priimami sprendimai dėl jų pertvarkymo į specializuotus bankus, stojimo į Lietuvos centrinę kredito uniją (LCKU) ar išstojimo iš jos, naujos centrinės kredito unijos steigimo sutarties pasirašymo. Lietuvos bankas vienai kredito unijai jau davė sutikimą dėl persitvarkymo į specializuotą banką, dar viena kredito unija, ketinanti persitvarkyti, pateikė sutikimui gauti reikalingus dokumentus. Trylika kredito unijų 2017 m. balandžio mėn. įsteigė naują Jungtinę centrinę kredito uniją, kuri vykdo tolesnius pasirengimo veiklai darbus ir pateikė Lietuvos bankui dokumentus licencijai gauti.

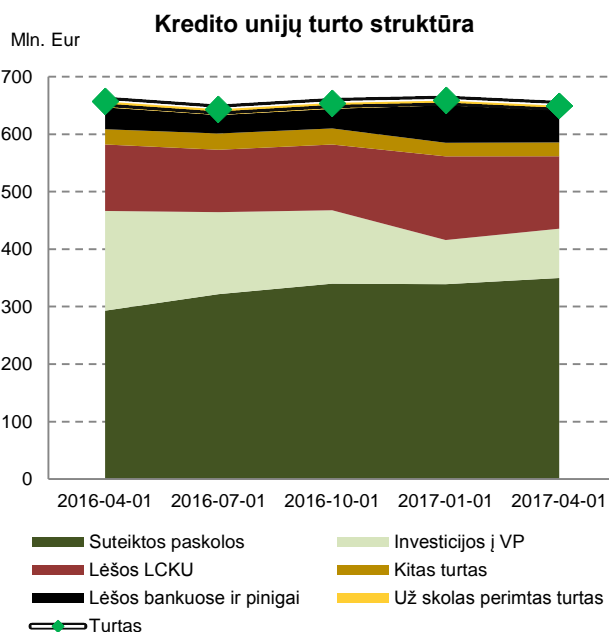
2017 m. pirmąjį ketvirtį vykę visuotiniai narių susirinkimai patvirtino kredito unijų auditorių patikrintus finansinių ataskaitų rinkinius, o kartu ir turto kokybės vertinimo įtaką atspindinčius 2016 m. veiklos rezultatus. Pažymėtina, kad, įvertinus kredito unijų turto kokybę, sektoriaus veiklos rezultatus, palyginti su pateiktais 2016 m. ketvirtojo ketvirčio duomenimis, buvo blogesnis – audituoti nuostoliai sudarė 6,1 mln. Eur (padidėjo daugiau nei 6 mln. Eur). Visuotinių narių susirinkimų sprendimais 2016 m. pelningai dirbusios kredito unijos uždirbtą pelną panaudojo ankstesnių metų nuostoliams dengti ir tvariam kapitalui didinti, o dalis nuostolingai dirbusių unijų nuostolius dengė iš sukaupto rezervinio ar atsargos kapitalo. Kredito unijos, kurių rezervinis ir atsargos kapitalas buvo nepakankamas patiriams nuostoliams padengti, perkėlė nepadengtus nuostolius į 2017 m. pradžią, tikėdamosi uždirbtu pelnu juos padengti ateityje.

2017 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijų turtas sumažėjo 1,4 proc. ir, pateiktų 2017 m. balandžio 1 d. ataskaitų duomenimis, sudarė 649,5 mln. Eur, arba 2,5 proc. bankų sistemos turto (prieš metus – 2,8 %). Kredito unijų sektoriaus turto apimties pokytį lėmė dėl artėjančio žemės ūkio darbų sezono sumenkę indėliai žemdirbius vienijančiose kredito unijose.

Kaip matyti iš paveikslėlio, 2017 m. pirmąjį ketvirtį mažėjo kredito unijų lėšos LCKU, lėšos bankuose ir pinigai, o suteiktos paskolos, atskaitinę datą sudariusios reikšmingiausią turto dalį, ir investicijos į vertybinius popierius (VP) augo.

Analizuojamo laikotarpio pabaigoje kredito unijos savo nariams buvo suteikusios 349,8 mln. Eur paskolų. 2017 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijų suteiktos paskolos padidėjo 3,2 proc., o jų dalis kredito unijų sektoriaus turte – 2,4 proc. punkto ir sudarė daugiau negu pusę kredito unijų sektoriaus turto (54 %). Kredito unijos toliau aktyviau kreditavo fizinius asmenis – šiems nariams suteiktos paskolos nuo metų pradžios padidėjo 8,5 mln. Eur (juridiniams asmenims – 2,3 mln. Eur), tačiau fiziniams asmenims suteiktų paskolų dalis sektoriaus paskolų portfelyje šiek tiek sumenko. Dėl to ilgą laiką mažėjusi asocijuotiesiems nariams (daugiausia juridiniams asmenims) suteiktų paskolų dalis paskolų portfelyje aptariamu laikotarpiu nepakito ir laikotarpio pabaigoje sudarė 19,4 proc.

Paskolų portfeliui didėjant, o specialiesiems atidėjiniams (galimiems paskolų nuvertėjimo nuostoliams padengti) sumažėjus 4,3 proc. (iki 19,8 mln. Eur), specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis sumažėjo 0,5 proc. punkto (iki 5,3 %). Dėl augusio paskolų portfelio jame sumažėjo ir neveiksnių paskolų dalis. Tačiau paskolų, kurių skolinis įsipareigojimas vėluojama vykdyti ilgiau negu 60 dienų iš eilės, nuo metų pradžios padidėjo 5,8 mln. Eur, o minėtų paskolų bei už skolas perimto turto ir visų paskolų santykis padidėjo

Šaltinis: Lietuvos bankas.

1,2 proc. punkto ir ketvirčio pabaigoje sudarė 12,1 proc. **Tai rodo, kad kredito unijų nariai laiku nevykdo vis daugiau įsipareigojimų, todėl ateityje, sumažėjus paskolų vertei, kredito unijos gali patirti su tuo susijusių išlaidų.** Be to, naujausiais turimais duomenimis, 20 kredito unijų turto kokybės vertinimo rezultatų pripažinimo procesai neužbaigti dėl paskolų (arba įskaitant paskolas) vertinimo rezultatų pripažinimo ir gali turėti įtakos specialiujų atidėjinių ir su jais susijusių išlaidų pokyčiams.

Dvejus metus mažėjusios kredito unijų investicijos į VP 2017 m. pirmąjį ketvirtį padidėjo daugiau nei dešimtadaliu, tačiau sudarė tik pusę prieš metus buvusio portfelio. 2017 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijų investicijos į VP padidėjo 9 mln. Eur (iki 85,8 mln. Eur) ir sudarė 13,2 proc. kredito unijų turto. Pateiktų ataskaitų duomenimis, kredito unijos valdė VP portfelius, atsižvelgdamos į Kredito unijų investavimo į ne nuosavybės vertybinius popierius taisyklių (toliau – Taisyklės) reikalavimą dėl 3 m. vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės. Be to, visos kredito unijos laikėsi Taisyklių reikalavimo dėl VP portfelio dalies balansiniame turte dydžio – ketvirčio pabaigoje VP nesudarė daugiau kaip 35 proc. jų balansinio turto. Tačiau kitų reikalavimų vykdymo nepavyko užtikrinti keturioms kredito unijoms: vienai – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės, žemesnio reitingo Europos Sąjungos šalių vyriausybės VP koncentracijos ir koncentracijos į vieno žemesnio reitingo emitento VP, o trimis – dėl vidutinės VP portfelio modifikuotos finansinės trukmės. **Kai kurių kredito unijų VP portfeliai netinkamai diversifikuoti pagal terminus, todėl, pardavusios dalį turimų VP, šios kredito unijos gali patirti sunkumų (dėl ribotos trumpo termino VP pasiūlos), susijusių su vidutinės finansinės modifikuotos trukmės reikalavimo vykdymu** (nuo 2017 m. gruodžio 31 d. vidutinė VP portfelio modifikuota finansinė trukmė neturės būti ilgesnė kaip 2 m.). Siekiant užtikrinti minėto reikalavimo vykdymą, joms gali tekti pertvarkyti visą turimą VP portfelį.

Pagrindinis kredito unijų finansavimosi šaltinis ir toliau yra priimti indėliai, kuriais buvo finansuojama beveik 90 proc. turto. Kaip minėta, kredito unijų priimti indėliai nuo metų pradžios sumenko 9,9 mln. Eur (1,7 %) ir 2017 m. balandžio 1 d. sudarė 580,8 mln. Eur. Šį indėlių portfelio pokytį nulėmė padidėjęs lėšų poreikis, susijęs su artėjančiu žemės ūkio darbų sezonu, žemdirbių vienijančiose kredito unijose. Bendrą aptariamo laikotarpio indėlių portfelio sumažėjimą lėmė 14 mln. Eur (iki 158,4 mln. Eur) sumenkę neterminuotieji indėliai, o terminuotieji indėliai, laikotarpio pabaigoje sudarė beveik tris ketvirtadalius visų kredito unijų priimtų indėlių, nuo metų pradžios padidėjo 4,1 mln. Eur. Pateiktų ataskaitų duomenimis, kaip ir metų pradžioje, kredito unijų sektoriuje už 12 mėn. trukmės indėlius eurais vyravo ne didesnė negu 0,8 proc. metinės palūkanos, tačiau kai kurios kredito unijos, siekdamos sukaupti lėšų kreditavimui ar VP įsigijimui, indėlių palūkanas didino – daugiausia už ilgesnio termino indėlius. Kaip paprastai, didžiausią indėlių portfelio dalį (96,9 %) sudarė fizinių asmenų indėliai, nes, pagal susiklosčiusį ilgametį įprotį, gyventojai renkasi indėlius kaip lėšų taupymo ir investavimo priemonę.

Kredito unijų pajinis kapitalas 2017 m. pirmąjį ketvirtį sumažėjo 1,9 proc. ir ketvirčio pabaigoje sudarė 57,2 mln. Eur. Pajinio kapitalo pokytį nulėmė Pajūrio kredito unijos licencijos atšaukimas ir šios unijos pasitraukimas iš rinkos. Kredito unijų pateiktais duomenimis, tvarūs pajai, kuriais dengiami kredito unijos patirti nuostoliai, sudarė 23,2 proc. pajinio kapitalo, arba 11,6 proc. punkto daugiau negu 2017 m. sausio 1 d. (2017 m. gegužės 1 d. – 28,4 %). Tvarių pajų dalies pajiniame kapitale padidėjimas leidžia daryti prielaidą, kad kredito unijos imasi veiksmų, užtikrinančių tvaraus kapitalo augimą, įskaitant ir naujų papildomų pajų pritraukimą (visi 2017 m. priimti papildomi pajai atitinka tvariam kapitalui keliamus reikalavimus). **Pažymėtina, kad kredito unijos, rengdamosi visų kredito unijų sektoriaus reformą įgyvendinamųjų įstatymų nuostatų įsigaliojimui nuo 2018 m. sausio 1 d., ir toliau turės stiprinti jau turimą kapitalą didindamos tvaraus kapitalo dalį.**

Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2017 m. pirmąjį ketvirtį 43 kredito unijos uždirbo 1,8 mln. Eur pelno, tačiau 29 nuostolingai dirbusių kredito unijų patirtas 1,5 mln. Eur nuostolis sumažino sektoriaus pelną iki 0,3 mln. Eur. (2016 m. pirmąjį ketvirtį kredito unijos uždirbo 0,2 mln. Eur pelno). Geresnį 2017 m. pirmojo ketvirčio veiklos rezultatą lėmė tai, kad kredito unijų patirtos išlaidos mažėjo sparčiau negu pajamos (palyginti su 2016 m. tuo pačiu laikotarpiu, išlaidų patirta 16 % mažiau, o gautos pajamos yra mažesnės 14 %). Kaip paprastai, didžiausią kredito unijų pajamų dalį (80 %) sudarė palūkanų pajamos, iš jų 94 proc. – už nariams suteiktas paskolas. Didžiausią ataskaitinio laikotarpio kredito unijų sektoriaus išlaidų dalį (63 %) sudarė operacinės išlaidos. Palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, šios išlaidos buvo 1,5 proc. mažesnės, tačiau jų dalis visose išlaidose padidėjo. Be to, menkstant pajamoms, operacinėms išlaidoms padengti tenka vis didesnė jų dalis (palyginti su 2016 m. pirmuoju ketvirčiu, ši dalis padidėjo 8 proc. punktais – iki 60 %). Daugumai kredito unijų praėjusiais metais sumažinus už indėlius mokamas palūkanas, 2017 m. pirmąjį ketvirtį sektorius patyrė 18 proc. mažesnes palūkanų išlaidas negu 2016 m. tą patį laikotarpį, tačiau šios išlaidos, kaip ir praėjusiais metais, sudarė ketvirtadalį visų išlaidų. **Mažėjant pajamoms, kredito unijos turėtų įvertinti patiriamų, ypač didžiausią dalį sudarančių operacinių, išlaidų pagrįstumą ir siekti tvaraus kapitalo didinimui reikalingo teigiamo veiklos rezultato.**

Pateiktų 2017 m. balandžio 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijų sistemos kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 16,03 proc. (normatyvas – 13 %), likvidumo rodiklis – 51,14 proc. (minimalus reikalaujamas – 30 %). Ataskaitinę datą veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdė 13 kredito unijų:

- Palangos kredito unija, kredito unija „Motėrų taupa“, Namų kredito unija (buvusi kredito unija „Šešiagrašis“), kredito unija „Vilniaus kreditas“, kredito unija Centro taupomoji kasa, kredito unija „Baltija“ ir kredito unija „Žemaitijos išdas“, kuriai

2017 m. balandžio mėn. iškelta bankroto byla, nevykdė kapitalo pakankamumo ir didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvų;

- Kėdainių krašto kredito unija, Pareigūnų kredito unija, kredito unija „Vievio taupa“, Trakų kredito unija, Klausučių kredito unija ir Varėnos kredito unija – didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo.

Minėtos kredito unijos veiklos riziką ribojančių normatyvų nevykdė dėl kapitalo trūkumo, susidariusio (arba padidėjusio) įvertinus kredito unijų turto kokybę. Pažymėtina, kad dalis kredito unijų turto kokybės vertinimo rezultatus pripažino, o kai kuriose šis procesas dar tęsiasi. **Todėl, atsižvelgiant į tai, kad ne visų kredito unijų turto kokybės vertinimo procesas baigtas, o jį baigus gali tekti koreguoti turto vertę dėl patirtų su tuo susijusių išlaidų, kapitalo stiprinimas daliai kredito unijų ir toliau yra vienas iš svarbiausių strateginių tikslų.**

2017 m. antrąjį ketvirtį Kėdainių krašto kredito unija, kredito unija „Vievio taupa“, Pareigūnų kredito unija ir Trakų kredito unija pateikė informaciją, kad padėtį ištaisė ir vykdo didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvą, Namų kredito unija ir kredito unija „Moterų taupa“ – kad vykdo kapitalo pakankamumo normatyvą. Kredito unijoms, nevykdančioms veiklos riziką ribojančių normatyvų ir nesiėmusioms priemonių normatyvų vykdymui užtikrinti, Lietuvos bankas taiko Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatyme numatytas poveikio priemones.

Pažymėtina, kad Lietuvos banko svetainėje viešai skelbiama informacija apie kiekvienos kredito unijos metų ir kiekvieno ketvirčio pagrindinius veiklos rodiklius ir veiklos riziką ribojančių normatyvų vykdymą (<http://www.lb.lt/lt/pagrindiniai-kredito-uniju-sektoriaus-veiklos-rodikliai>).

2017 m. – laikotarpis, per kurį kredito unijos turi pasirengti visų kredito unijų sektoriaus reformą įgyvendinamųjų įstatymų nuostatų įsigaliojimui nuo 2018 m. sausio 1 d. Vienas iš pagrindinių žingsnių vykdant Lietuvos Respublikos Seimo patvirtintą kredito unijų sistemos pertvarką, kurios pagrindinis tikslas – užtikrinti ilgalaikę tvarią sektoriaus raidą, buvo visų kredito unijų turto kokybės vertinimas. Šio proceso metu identifikuoti esminiai trūkumai patvirtino vykstančios sektoriaus reformos būtinumą. 2017 m. balandžio mėn., gavus 69 kredito unijų iš 72, įskaitant LCKU, sutikimus, turto kokybės vertinimo rezultatai buvo paskelbti viešai. Kiekvienos unijos turto kokybės vertinimo rezultatus, informaciją apie kapitalo pakankamumo rodiklį, kurį ataskaitose nurodė kredito unijos (naujausias – 2017 m. balandžio 1 d.), ir apie turto kokybės vertinimo proceso statusą galima rasti Lietuvos banko svetainėje (<http://www.lb.lt/uploads/documents/files/musu-veikla/Finansinis-stabilumas/Kredito%20uniju%20reforma/KU-turto-kokybes-vertinimas-kapitalo-pakankamumo-rodiklis.pdf>).

Atsižvelgdamas į tai, kad priimtais naujais įstatymais numatytos reformos įgyvendinimas mažina šiame sektoriuje kylančias rizikas, Lietuvos bankas 2017 m. balandžio mėn. patvirtino Kredito unijų kapitalo pakankamumo normatyvo apskaičiavimo taisyklių pakeitimus.

Lietuvos bankas nuo 2016 m. lapkričio 1 d. teikia paslaugą „STOP vartojimo kreditams“, kurios tikslas – padėti asmenims apsisaugoti nuo besaikio ir neatsakingo skolinimosi, taip pat nuo neteisėto pasinaudojimo asmens duomenimis, kad, pametus asmens dokumentą ar kitaip jo netekus, kiti asmenys nepaimtų vartojimo kredito svetimu vardu. Kaip minėta ankstesnėje apžvalgoje, Lietuvos banke įsteigtas **Asmenų, dėl kurių yra pateikti prašymai neleisti jiems sudaryti vartojimo kredito sutarčių, sąrašas**, į kurį nemokamai gali įsirašyti kiekvienas fizinis asmuo, nepageidaujantis gauti vartojimo kredito, arba jo atstovas, turintis atstovavimą patvirtinančią dokumentą (pvz., notaro patvirtintą įgaliojimą ir pan.). Informaciją apie prašymo pateikimo ir įrašymo į minėtą sąrašą (išbraukimo iš jo) tvarką galima rasti adresu (<http://www.lb.lt/lt/stop-vartojimo-kreditams>).

Kredito unijų pareiga, prieš suteikiant asmeniui vartojimo kreditą, patikrinti, ar jis neįrašytas į šį sąrašą, nes draudžiama į jį įrašytam asmeniui suteikti vartojimo kreditą, o su juo sudaryta vartojimo kredito sutartis laikoma negaliojančia. Pažymėtina, kad vartojimo kredito davėjai, įskaitant ir kredito unijas, vykdydami šią pareigą, teikia užklausas apie pageidaujančius gauti vartojimo kreditus asmenis.

Priedas. Kredito unijų sektoriaus veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklis	Suma, mln. Eur			Pokytis, %	
		2016-04-01	2017-01-01	2017-04-01	2017 m. I ketv.	per metus
1	Turtas	656,8	658,5	649,5	-1,4	-1,1
2	Pinigai	3,8	3,4	3,8	11,8	-
3	Lėšos bankuose	34,3	61,7	51,9	-15,9	51,3
4	Lėšos LCKU	115,6	145,6	126,0	-13,5	9,0
5	Vyriausybės VP	173,4	76,8	85,8	11,7	-50,5
6	Suteiktos paskolos	293,0	339,0	349,8	3,2	19,4
7	Specialieji atidėjiniai paskoloms	19,3	20,7	19,8	-4,3	2,6
8	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis, %	6,2	5,8	5,3	-	-
9	Įsiskolinimai LCKU	16,7	11,8	10,4	-11,9	-37,7
10	Indėliai	580,8	590,7	580,8	-1,7	-
10.1	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	578,6	587,9	577,8	-1,7	-0,1
11	Pajinis kapitalas	54,6	58,3	57,2	-1,9	4,8
12	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	0,2	-6,1	0,3	-	-

Šaltinis: Lietuvos bankas.